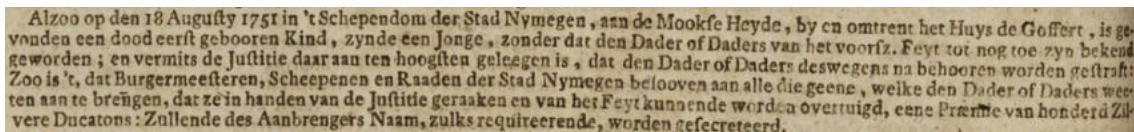

Mookerheide

Het bliksembezoek van Willem V in 1766 in het *Nijmeegs Katern* 38 (2024), nr. 2 (april), pp. 18-22, staat ook vermeld bij Noviomagus.nl. Prins Willem V (1748-1806) werd op 8 maart 1766 meerderjarig verklaard. In de Chronijk van de STAD der BATAVIËREN van Johannes Smetius wordt zijn bezoek aan Nijmegen beschreven, maar de Mookerheide niet expliciet genoemd. "Den 16 keerde sijne Hoogheid, na de wapenoeffening van de bezetting der Stad beschouwd te hebben, naar Arnhem; woonde aldaar de Staatsvergadering bij, en begaf zich des 's avonds wederom naar het Loo."

Op de "Caart van de Excercitie de welke is geschied op de Mooker heijde voor Zijn Doorl: Hoogheid 's Heere Prince van Orance en Nassau" staat de naam *Moker Heijde*. Links staat *De Goffert* en rechts *S^t anné*. In de Leydse courant stond op 27 augustus 1751 een bericht over de vondst van een babylijkje in de buurt van Huys de Goffert.

Alzoo op den 18 Augusty 1751 in 't Schependom der Stad Nymegen, aan de Mookke Heyde, by en omtrent het Huys de Goffert, is gevonden een dood eerst gebooren Kind, zynde een Jonge, zonder dat den Dader of Daders van het voorz. Feyt tot nog toe zyn bekend geworden; en vermits de Justitie daar aan ten hoogsten gelegen is, dat den Dader of Daders deswegens na behooren worden gestraft: Zoo is 't, dat Burgermeesteren, Scheepenen en Raaden der Stad Nymegen belooven aan alle die geene, welke den Dader of Daders weder aan te brengen, dat ze in handen van de Justitie geraaken en van het Feyt kunnende worden overtuigd, eene Præmie van honderd Zilver Ducatons: Zullende des Aanbrengers Naam, zulkz requisiteerende, worden gefecreteerd.

Leydse courant 27-08-1751

Op kaarten uit de tweede helft van de 18e eeuw staat het huis met de naam De Goffert nog op een perceel op de zuidwestelijke hoek van de tegenwoordige Goffertweg en Wezenlaan. Mogelijk is de boederij in 1794 verwoest en daarna op de huidige locatie herbouwd.

De naam Palingshof staat niet vermeld op de kaart. In een schepenprotocol d.d. 15 maart 1762 wordt melding gemaakt van de "Bouw-hof bij ofte aan St Anna in dezer Stads Schependom gelegen (...) van Oúds Palings-Hof genaamt;" (bron: Oud-Rechterlijk Archief Nijmegen, inventarisnummer 1958, folio 49).

Voor 1840 werd hier een nieuw herenhuis gebouwd dat in 1870 geheel is gemoderniseerd. Het had achtereenvolgens de namen Heesterveld, villa Hoogerhuizen, Sanatorium 'Sana Vita' en Hotel 'De Zonnebloem'. Villa Hoogerhuizen in St. Anna was in de periode 1874-1899 eigendom van Adolf Quack (1842-1920). Na 1927 zijn de Reestraat, Hermelijnsstraat en Fretstraat (Zonnebloemkwartier) aangelegd.

Bij de huidige wijk Hazenkamp maakte het gedeelte ten zuiden van de Hazenkampseweg deel uit van de Mookerheide. Op de kaart uit 1766 staat "M. 't perk voor de tenten Van Zijn Hoogh. en 't canon". Dit lag volgens mij achter de Steenbokstraat bij de parkeerplaatsen aan de Koedoestraat tussen de nummers 3 t/m 63. De naam Mookerheide heeft op de kadastrale kaart Hatert (1822), sectie C, plaats gemaakt voor de *De Hatersche Heide*. Ten noorden daarvan liggen *De Hasenkamp* en *St Anna*. Deze namen bestaan nog steeds, maar de gebieden zijn in de loop der tijden gewijzigd.

1574

De Mookerheide is vooral bekend van de veldslag waarbij Lodewijk van Nassau (1538-1574) en Hendrik van Nassau (1550-1574) sneuvelden. De twee broers van Willem van Oranje stonden aan het hoofd van een huurlingenleger, dat op 14 april 1574 in de pan werd gehakt door de Spanjaarden. Er wordt hierbij geen rekening gehouden met de gegevens van de Kleefse stadsarchivaris dr. F. Gorissen. Volgens hem zijn Lodewijk en Hendrik overleden op Hulzen in Hatert.

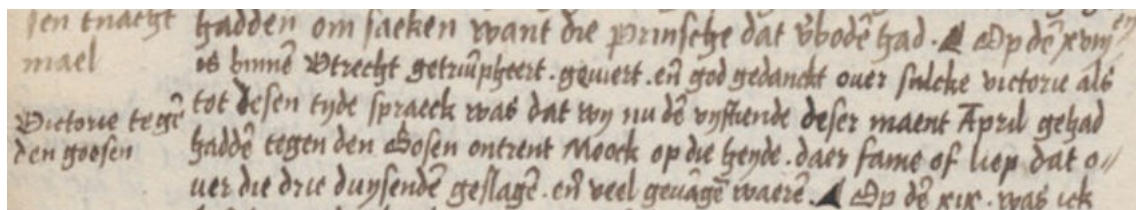
“EREIGNISSE

Ich habe Anlaß zu Vermutung, das die Grafen Ludwig und Heinrich v. Nassau, von denen man ja lange angenommen hat, sie seien in der Schlacht auf der Mookerheide am 14. April 1574 gefallen, im Hause Hülsen ihren Verwundungen erlegen sind. Man hatte das Schlachtfeld vergeblich nach ihren Leichen abgesucht, so daß deshalb manchen Gerücht Nahrung gegeben wurde⁴⁾. Ein jüngst erschienenenes Tagebuch jener Zeit weist nun auf Hülsen⁵⁾. Als die Fransosen im Oktober / November 1794 Nimwegen belagerten, lag hier zeitweise der Stab.” (Gorissen 1959, pp. 133-134)

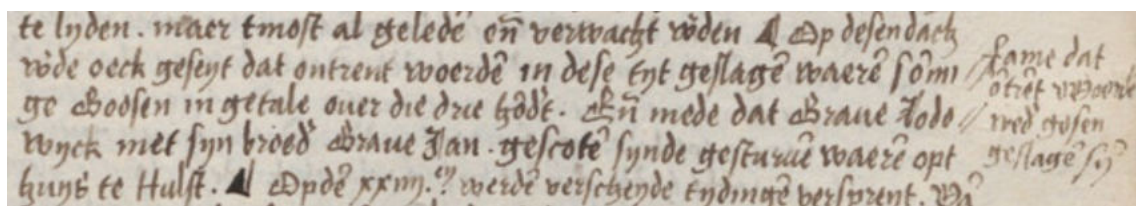
In voetnoot 4 staat een citaat met bronverwijzing “Bor 7, 14” (Bor, P. Czn., *Oorsprongk, begin, en vervolgh der Nederlandsche oorlogen, beroerten, en borgelyke oneenigheden (...)*. Amsterdam, 1679, pp. 491-492). De citaten in voetnoot 5 zijn afkomstig uit de transcriptie van de Amsterdamse historica I.H. van Eeghen van het *Dagboek van Broeder Wouter Jacobsz (Gualtherus Jacobi Masius) prior van Stein: Amsterdam 1572-1578 en Montfoort 1578-1579, Eerste Deel*. (Groningen, 1959). Voetnoot 5 eindigt met:

“Ebenda S. 397 zum 23 April : Op desen dach werde oeck geseyt, ... dat grave Lodewijck met sijn broeder grave Jan gescoten sijnde gestorven waeren opt huys te Hulst” (Gorissen 1959, p. 134)

Het oorspronkelijke handschrift van Wouter Jacobsz Maes (±1521-1595) bevindt zich in de Universiteitsbibliotheek Nijmegen en is online toegankelijk.

Op blad 201v. maakt Maes melding van de “Victorie tegen den geufen” op 15 april 1574 “omtrent Mook op die heyde”.

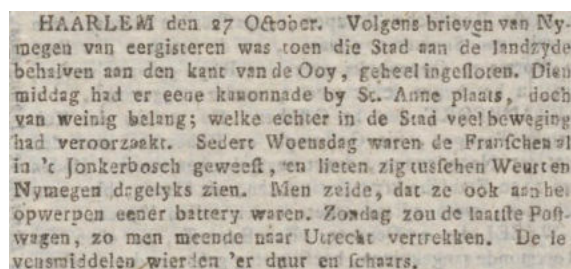
Van de dood van graaf Lodewijk en zijn broer “Jan” [sic] “opt huys te Hulst” wordt melding gemaakt op blad 202.

Huis Hulzen is in 1887 gesloopt. De Hulzeneseweg is een overblijfsel van de oprijlaan. Op 14 april 1891 is een monument onthuld voor Lodewijk en Hendrik van Nassau in de kerk van Heumen. Er wordt geen rekening mee gehouden dat de Mookerheide door liep tot de Hazenkampseweg.

In 2017 ontving koning Willem-Alexander tijdens het staatsbezoek aan Vaticaanstad een buitgemaakte baton of bevelhebbersstaf. Prins Jaime de Bourbon de Parme (Nijmegen 13 oktober 1972) was toen ambassadeur voor Nederland bij de Heilige Stoel. De staf heeft waarschijnlijk toebehoord aan één van Willem van Oranje’s broers (Hendrik of Lodewijk van Nassau). Deze baton zou in 1574 bij de Slag op de Mookerheide buitgemaakt zijn door de Spanjaarden.

Volgens Gorissen hebben de Fransen in 1794 bij de belegering van Nijmegen deze staf aangetroffen op de Hulzen. De Groninger courant berichtte op vrijdag 31 oktober 1794 dat de Fransen een week eerder al in 't Jonkerbosch waren geweest.

De staf bij het Nationaal Militair Museum komt niet overeen met de gegevens van Gorissen. Er is reden om aan te nemen dat Lodewijk en Hendrik zijn overleden op Hulzen.

Groninger courant 31-10-1794

Inmiddels heeft gouverneur Emile Roemer onlangs een nieuw kunstwerk van Lodewijk en Hendrik van Nassau te paard onthuld voor het gemeentehuis in Mook.

Nijmegen, 26 april 2024

Rob Essers

bronnen

- <https://www.noviomagus.nl/Kroniek/Kroniek/06/cwdata/img276.html>
- <https://kaart.nijmegen.nl/kaartviewer/?@Historie> (locatie)
- <https://studiezaal.nijmegen.nl/MediaViewer/Imageviewer/2267220031> (ORAN 1958, folio 49)
- Gorissen, F., *Die Burgen im Reich von Nimwegen auszerhalb der Stadt Nimwegen*. (overdruk uit Niederrheinisches Jahrbuch, Band IV). Krefeld: Verein Linker Niederrhein, 1959
- <https://books.google.nl/books?id=PO8-AAAACAAJ&hl=nl&pg=PA491#v=onepage&q&f=false> (p. 491)
- <https://kaart.nijmegen.nl/kaartviewer/?@Historie> (Hatert, sectie F, perceelnummer 104)
- <https://www.dodenakkers.nl/artikelen-overzicht/algemeen/oranje/lodewijk.html>
- <https://historiek.net/bevelhebberstaf-willem-van-oranje-terug-in-nederland/69784/> (Edwin Ruis 28-06-2017)
- <https://www.gelderlander.nl/mook-en-middelaar/gesneuvelde-broers-van-willem-van-oranje-na-450-jaar-teruggekeerd-in-mook~a76d23e3/> (De Gelderlander 14-04-2024)
- <https://gaypnt.home.xs4all.nl/straatnamen/M.html#Mookerheide> (kaart)